

การศึกษาสถานการณ์ และปัจจัยที่มีผลต่อการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

A Study on situation and factors affected decentralization to Local Governments of the Food and Drug Administration

ณธิป วิมุตติโกศล ทวีศักดิ์ ไพรสุวรรณ เพียรพันธุ์ พิระภิญโญ อุษณีย์ ทองใบ
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามนำมามีวิเคราะห์ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่มจากกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ดำเนินการระหว่าง ตุลาคม 2559 ถึง สิงหาคม 2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ให้ทราบสถานการณ์การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา 2) หาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งจะเป็แนวทางในการดำเนินการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาต่อไป เก็บข้อมูลการสำรวจจากแบบสอบถามจากตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ตอบแบบสอบถามกลับจำนวน 823 ราย เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่มจำนวน 2 ครั้งๆ ละ 3 กลุ่ม และ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยการแจกแจงความถี่ จำนวนค่าร้อยละ วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ (Chi-square) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาใน 4 ภารกิจ ทั้งนี้ในภารกิจที่ 4 คือ การตรวจสอบ ควบคุม กำกับ ผลิตรักษาสุขภาพในสถานที่จำหน่าย ยังดำเนินการได้น้อยโดยเฉพาะเรื่องการค้าคนคืดและการดำเนินการตามบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ เนื่องจากขาดความรู้และทักษะ จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า จำนวน งบประมาณ นโยบายของผู้บริหาร และการมีส่วนร่วม/กลุ่มงาน/ฝ่ายที่รับผิดชอบในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตรักษาสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตรักษาสุขภาพ ที่ระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.05 ($p < 0.05$) และจากการสนทนากลุ่มพบว่าจำนวนงบประมาณ นโยบายของผู้บริหารในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตรักษาสุขภาพ และการมีส่วนร่วมที่รับผิดชอบในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตรักษาสุขภาพ มีความสำคัญกับการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตรักษาสุขภาพ นอกจากนี้ยังพบเรื่องที่สำคัญคือ 1) การขาดองค์ความรู้ 2) รูปแบบของสื่อและภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร 3) การกำหนดภารกิจการกระจายอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในกฎหมาย ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาควร (1) กำหนดภารกิจการกระจายอำนาจในแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) (2) การอบรมให้ความรู้การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตรักษาสุขภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) การจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตรักษาสุขภาพสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (4) มีการประสานกับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยในการผลักดันเชิงนโยบายการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตรักษาสุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น (5) การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตรักษาสุขภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตรักษาสุขภาพ การกระจายอำนาจสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

Abstract

This research is a mixed methods research consisting of Survey research using questionnaires was analyzed together with qualitative research by focus group discussion from specific target groups that conducted between October 2016 and August 2018. This study has the purpose as follows 1) To know the situation of the operation of the local governments according to the mission that has been decentralized by the Food and Drug Administration. 2) Find the relationship of factors affecting the operation of the Local Governments according to the mission that has been decentralized by the Food and Drug Administration. Which will be a guideline for decentralization to the Local Governments of the Food and Drug Administration, collecting survey data from questionnaires and representatives of Local Governments throughout the country 823 respondents returned questionnaires, collecting qualitative data by group discussions, 2 times, 3 groups, analyzed descriptive data by frequency distribution percentage and analyze the relationship using analytical statistics (Chi-square). Qualitative data analysis by content analysis.

The study results indicated that Local Governments has complied with the objective that has been decentralized from the Food and Drug Administration in 4 missions. In the 4th mission is to have inspection, control of health products in sales area. They still don't perform much especially on the legal prosecution and the implementation by the officers. Due to lack of knowledge and skills the analysis of relates function found that the budget, executive policy and working group who are responsible for consumer protection in health products are related to the operation of consumer protection in health products at the level of significance less than 0.05 ($p < 0.05$) and from the group discussion and all mentioned factors are important to the operation of consumer protection in health products. In addition, there are more important matters are found. 1) Lack of knowledge 2) The form of media and language used in communication 3) The setup of the decentralization mission of the Food and Drug Administration as the enforce law. However, action plan defining the process of decentralization to Local Governments (3rd issue). (2) Training to educate consumers about health product protection to local authorities. (3) Preparation of manual for the protection of consumers in health products for government agencies (4) Coordinating with the Department of Local Administration Ministry of Ministry of interior by pushing towards the policy on the operation of consumer protection products in the regional and local health products (5) Establishment of standards for the practice of consumer protection for health products for Local Governments.

Keywords : Local Government, The protection of consumer health products, Decentralization, Food and Drug Administration

บทนำ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งราชการส่วนท้องถิ่น มีความใกล้ชิดและเข้าใจสถานการณ์ในพื้นที่ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารงานคลังของตนเอง และมีสภาของท้องถิ่น ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) พ.ศ. 2542 บัญญัติขึ้นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 ได้นำไปสู่แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งรัฐบาลแถลงต่อรัฐสภาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542

ในปีพ.ศ. 2546 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ได้กำหนดกรอบภารกิจถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ไว้ 4 ภารกิจ ดังนี้

1. การผลิตสื่อ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ
2. การเสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภคทั้งด้านความรู้ในการบริโภคและเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม
3. การสร้างและขยายเครือข่ายการมีส่วนร่วมในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (คปส.) ของผู้บริโภคในท้องถิ่น
4. การตรวจสอบ ควบคุม กำกับ ผลิตภัณฑ์อาหาร ยา เครื่องมือแพทย์ เครื่องสำอาง และวัตถุอันตรายในสถานที่จำหน่าย

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านอาหาร ได้มีการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตาม

กรอบแนวคิด

ข้อมูลหน่วยงาน

- งบประมาณของหน่วยงาน
- นโยบายของผู้บริหารในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค
- มีส่วนงาน/กลุ่มงาน/ฝ่ายที่ดำเนินงานคปส.

การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพของ อปท.

- กิจกรรมการผลิตสื่อและประชาสัมพันธ์
- กิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ
- การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในงานคปส.
- การตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่าย

พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ. 2522 และมีแผนที่จะถ่ายโอนภารกิจด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่นๆ เพิ่มเติม ทั้งนี้ แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจะดำเนินการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นมาก่อนหน้านี้ แต่ยังไม่เคยสำรวจข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ. 2522 (กทม. เมืองพัทยาและเทศบาลทั้งหมด) ในการดำเนินงานตามภารกิจที่ได้ถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เพื่อที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป จึงเป็นเรื่องจำเป็นในการดำเนินการเพื่อให้ทราบสถานการณ์ดังกล่าว อีกทั้งเป็นการศึกษาปัจจัยต่างๆ โดยการประยุกต์แนวคิดปัจจัยที่นักบริหารต้องให้ความสนใจ 4m ได้แก่ คน (man) เงิน (money) วัสดุ (material) และเครื่องจักร (machine) และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ผ่านมาถึง นโยบายงบประมาณ และบุคลากร ที่มีผลต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาเป็นแนวจัดทำแบบสอบถามเพื่อให้ได้แนวทางในการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ที่มีประสิทธิภาพทำให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อทราบสถานการณ์การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
- 2) หาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสถานการณ์การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
2. ทราบปัญหาการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
3. มีข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
4. มีเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด
5. ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้มีการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ดีต่อไป

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ วิเคราะห์ร่วมกับวิจัยเชิงคุณภาพ มีระยะเวลาการศึกษาตั้งแต่ ตุลาคม 2559 ถึง สิงหาคม 2561 ประกอบด้วย การทบทวนข้อมูลทุติยภูมิ และการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ดังนี้

1. กรณีการศึกษาวิจัย เชิงสำรวจ วิเคราะห์เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) ในช่วงเดือนตุลาคม 2559-กันยายน 2560 โดยใช้แบบสอบถามสถานการณ์และปัจจัยในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่งแบบสอบถามให้แก่กลุ่มประชากร คือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา จำนวน 2,564 แห่ง ซึ่งการวิจัยฉบับนี้มีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน จากการคำนวณพบว่าจำนวน

ที่ต้องการสำหรับงานวิจัยฉบับนี้โดยการคำนวณร้อยละ 20 เป็น 402 แห่งก็เพียงพอ ทั้งนี้ได้รับการตอบกลับจำนวน 823 แห่งคิดเป็นร้อยละ 32.09 ข้อมูลที่ได้จากการตอบกลับแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ด้วยสถิติร้อยละ และสถิติเชิงวิเคราะห์ (Chi-square) ซึ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05 (p-value <0.05)

2. กรณีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ในช่วงเดือนตุลาคม 2560-กันยายน 2561 ใช้ข้อคำถามแบบปลายเปิดถึงปัจจัยการดำเนินงานใน 4 ภารกิจ รวมถึงปัญหาในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสนทนากลุ่ม (focus group) โดยจัดเป็นการประชุมวิชาการ ในลักษณะการประชุมกลุ่มจำนวน 2 ครั้ง (ครั้งที่ 1 กลุ่มตัวอย่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดภาคกลางและภาคใต้ และครั้งที่ 2 กลุ่มตัวอย่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดภาคเหนือและภาคอีสาน) ครั้งละ 3 กลุ่มๆ ละ 10 คน โดยแบ่งเป็น กลุ่มที่ 1 เทศบาลนคร (ครั้งที่ 1 รวมกทม. และเมืองพัทยา) กลุ่มที่ 2 เทศบาลเมือง และกลุ่มที่ 3 เทศบาลตำบล รวมทั้งสิ้นจำนวน 60 คน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ. 2522 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) ทุกจังหวัด ที่กลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กรณีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถามทำให้ทราบ สถานการณ์และความสัมพันธ์ของปัจจัยในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 65.4 มีอายุอยู่ในช่วง 36-45 ปี ร้อยละ

48.8 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 25,001-40,000 บาท ร้อยละ 47.4 มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ที่ปริญญาตรี ร้อยละ 54.4 และส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 53.1

จากการศึกษาข้อมูลหน่วยงานพบว่า จำนวนที่ตอบกลับส่วนใหญ่เป็นเทศบาลตำบลร้อยละ 83.2 ของผู้ตอบกลับทั้งหมด มีงบประมาณของหน่วยงานเฉลี่ย 68,064,780.60 บาท มีนโยบายของผู้บริหารด้านการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ในปีงบประมาณ 2560 ร้อยละ 51.2 และหน่วยงานส่วนใหญ่มีส่วนงาน/กลุ่มงาน/ฝ่ายที่รับผิดชอบในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ร้อยละ 71.3

การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภารกิจที่ 1 ด้านกิจกรรมการผลิตสื่อและประชาสัมพันธ์ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการผลิตแผ่นพับ ร้อยละ 37.4 มีการผลิตโปสเตอร์ คู่มือ วัสดุพิมพ์หรือสื่อทางอินเทอร์เน็ต รายการเสียงตามสาย/วิทยุโทรทัศน์ สื่ออื่นๆอยู่บ้าง และ มีการใช้สื่อจากแหล่ง/หน่วยงานภายนอก ร้อยละ 48.5

ภารกิจที่ 2 ด้านกิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้บริโภคร้อยละ 66.9 ส่งเสริมผู้บริโภคให้ทราบและปกป้องสิทธิของตนเอง ร้อยละ 59.9 และจัดให้มีช่องทางร้องเรียนสำหรับผู้บริโภค ร้อยละ 75.3

ภารกิจที่ 3 ด้านการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการประกอบด้วย การสร้างหรือสนับสนุนการดำเนินงานของสสจ./อ.ย. ร้อยละ 63.4 การสร้างหรือสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 79.0 การสร้างหรือสนับสนุนการดำเนินงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ร้อยละ 64.9 และการสร้างหรือสนับสนุน

การดำเนินงานหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ร้อยละ 52.7

ภารกิจที่ 4 ด้านการตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร **สถานที่จำหน่าย** พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการตรวจสอบฉลากผลิตภัณฑ์อาหาร ร้อยละ 59.2 มีการตรวจสอบคุณภาพอาหารสดร้อยละ 66.5 มีการส่งข้อมูลเตือนภัยให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการ คิดเป็นร้อยละ 45.6 และ 44.9 ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อมูลของการดำเนินคดีเมื่อพบการกระทำ ความผิด พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการดำเนินคดีเมื่อพบการกระทำผิดเพียงร้อยละ 6.6

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลหน่วยงานและข้อมูลการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อมูลหน่วยงานที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ งบประมาณของหน่วยงาน นโยบายของผู้บริหารในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ และการมีส่วนงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ซึ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05 ($p\text{-value} < 0.05$) โดยใช้ Pearson Chi-Square/risk/Fisher's Exact Test แสดงรายละเอียดข้อมูลดังตารางที่ 1- 3

ในกรณีการศึกษาเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม ดำเนินการรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์ ปัจจัย การดำเนินงาน ปัญหา รวมถึงข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ.2522 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2 ครั้งๆ ละ 3 กลุ่มๆ ละ 10 คน ได้ข้อมูลดังนี้

ภารกิจที่ 1 การผลิตสื่อและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ พบว่า ผู้บริหาร มีนโยบาย แสดงรายละเอียดข้อมูลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลหน่วยงานที่มีผลต่อการผลิตสื่อและประชาสัมพันธ์

ข้อมูลหน่วยงาน	งบประมาณ	นโยบายฯ	มีส่วนงานฯ
ผลิตแผ่นพับ	0.039*	<0.001**	<0.001**
ผลิตโปสเตอร์	0.114	<0.001**	<0.001**
ผลิตคู่มือ	0.604	<0.001**	<0.001**
ผลิต multimedia/ internet	0.016 ^a	<0.001**	<0.001**
ผลิตเสียงตามสายหรือวิทยุหรือโทรทัศน์	0.589	<0.001**	<0.001**
ผลิตสื่ออื่นๆ	0.007**	<0.001**	<0.001**
ใช้สื่อจากหน่วยงานภายนอก	0.166	<0.001**	<0.001**
ประชาสัมพันธ์ทางรถกระจายเสียง	0.138	<0.001**	<0.001**
ประชาสัมพันธ์ในการประชุมหรือเทศกาล	0.140	<0.001**	<0.001**

หมายเหตุ สถิติทั่วไปใช้ Pearson Chi-Square, a ใช้สถิติ Fisher's Exact Test ในกรณีที่มี cell ที่มีค่าเท่ากับ 0 หรือมี cells have expected count less than 5 มากกว่า 20% ,ตัวเลขแสดงค่า P value, * มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ Pvalue<0.05, **มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ Pvalue<0.01

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลหน่วยงานที่มีผลต่อการกิจที่ 2 กิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพผู้บริหาร และภารกิจที่ 3 การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในงาน คบส.

ข้อมูลหน่วยงาน	งบประมาณ	นโยบายฯ	มีส่วนงานฯ
กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้บริหาร			
การให้ความรู้	0.017*	<0.001**	<0.001**
ส่งเสริมให้ทราบและปกป้องสิทธิฯ	0.282	<0.001**	<0.001**
ช่องทางร้องเรียน	0.615	<0.001**	<0.001**
การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม			
สจจ./อย.	0.014*	<0.001**	<0.001**
อสม.	0.322	<0.001**	<0.001**
ให้มีชมรมคุ้มครองฯ	0.352	<0.001**	<0.001**
รพ.สต.	0.075	<0.001**	<0.001**
หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ	0.018*	<0.001**	<0.001**

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลหน่วยงานที่มีผลต่อการตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่าย

ข้อมูลหน่วยงาน	งบประมาณ	นโยบายฯ	มีส่วนงานฯ
การตรวจสอบ			
ฉลากอาหาร	<0.001**	<0.001**	<0.001**
คุณภาพอาหารสด	<0.001**	<0.001**	<0.001**
เมื่อพบการกระทำผิด			
การดำเนินคดี	0.046 ^a	<0.001**	<0.001**
ส่งต่อหน่วยงานอื่นของรัฐ	0.010 ^a	<0.001**	0.030*
ส่งต่อข้อมูลเตือนภัยให้			
หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	0.003**	<0.001**	<0.001**
ประชาชน	0.110	<0.001**	<0.001**
ผู้ประกอบการ	<0.001**	<0.001**	<0.001**

ตารางที่ 4 แสดงผลตามภารกิจที่1 การผลิตสื่อและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ

แหล่งงบประมาณ	งบทัดของท้องถิ่น งบกองทุนหลักประกันสุขภาพ
กิจกรรม/ช่องทาง	การผลิตสื่อ ประชาสัมพันธ์ การได้รับสนับสนุนสื่อ
ปัญหาอุปสรรคที่พบ	งบประมาณจำกัด ขาดองค์ความรู้ สื่อที่ผลิตไม่ทันสมัยไม่เพียงพอ ความกังวลเรื่องลิขสิทธิ์
ข้อเสนอแนะ	<p>ส่วนกลาง ควร</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มช่องทาง สนับสนุนสื่อความรู้ App และแหล่งรวมสื่อที่สามารถดาวน์โหลดในจุดเดียว - มีการอัปเดตข้อมูล ทันต่อเหตุการณ์ มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง - ผลิตสื่อเป็นภาษาต่างๆเพิ่มเติม ควรมีการสนับสนุนสื่อให้กับท้องถิ่นโดยตรง <p>สสจ.ควรให้การสนับสนุนสื่อวิทยุ เพื่องาน คบส.</p>

ภารกิจที่ 2 เสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารด้านความรู้ด้านการบริการ และเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม พบว่าผู้บริหารมีนโยบาย แสดงรายละเอียดข้อมูลดังตารางที่ 5

ภารกิจที่ 3 สร้างและขยายเครือข่าย เช่น อสม. อย.น้อย การมีส่วนร่วมในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพของผู้บริโภคในท้องถิ่น เช่น การพัฒนาศักยภาพ

การอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารมีนโยบาย แสดงรายละเอียดข้อมูลดังตารางที่ 6

ภารกิจที่ 4 ดำเนินการ/ร่วมดำเนินการ ตรวจสอบควบคุมกำกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ ณ สถานที่จำหน่าย พบว่าผู้บริหารมีนโยบาย แสดงรายละเอียดข้อมูลดังตารางที่ 7

ตารางที่ 5 แสดงผลตามภารกิจที่ 2 เสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารด้านความรู้ด้านการบริการ และเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม

แหล่งงบประมาณ	งบทัดของท้องถิ่น งบกองทุนหลักประกันสุขภาพ
กิจกรรม/ช่องทาง	จัดอบรมให้ความรู้ทางวิชาการร่วมกับภาคีเครือข่าย มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียน มีการมอบรางวัลให้แก่ผู้ทำความดี สนับสนุนการจัดประกวดนักเรียน อย.น้อย มีการจัดทำ MOU ชุมชน
ปัญหาอุปสรรคที่พบ	ผู้ประกอบการและประชาชนให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมและการอบรมน้อย
ข้อเสนอแนะ	ควรมีศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์เพื่อแก้ปัญหาทาง คบส. โดยตรง ขอสนับสนุนวิทยากรจาก สสจ.

ตารางที่ 6 แสดงผลตามภารกิจที่3 สร้างและขยายเครือข่าย การมีส่วนร่วมในงาน คบส.

แหล่งงบประมาณ	งบทัดของท้องถิ่น งบกองทุนหลักประกันสุขภาพ งบ สสจ. งบสนับสนุนจากนายกเทศมนตรี
กิจกรรม/ช่องทาง	อบรม :อย.น้อย อสม. กลุ่มแม่บ้าน ชมรม แกนนำชุมชน ร้านชำ ร้านขายยา ตรวจอาหารโดยกลุ่มผู้ประกอบการอาหารและกรรมการตลาด มีจุดนิทรรศ/ใบประกาศให้แก่ อสม.ที่ผ่านการอบรม พาไปศึกษาดูงานต่างพื้นที่
ปัญหาอุปสรรคที่พบ	ผู้ประกอบการมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย อสม.มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย
ข้อเสนอแนะ	<p>ผู้ประกอบการไม่ยอมรับผลในการตรวจโดยชุดทดสอบเบื้องต้น</p> <p>ส่วนกลาง ควร ผลิตสื่อเป็นภาษาต่างๆเพิ่มเติม</p> <ul style="list-style-type: none"> : จัด conference อบรมความรู้ให้เจ้าหน้าที่และเครือข่าย อย่างต่อเนื่อง : สนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดอบรมงาน คบส. : ประสานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเรื่องจัดสรรงบประมาณ : ให้มีนโยบายจากส่วนกลางให้ครอบคลุมงาน คบส. ในอปท.ทั้งหมด : พัฒนายกระดับ อสม.เชี่ยวชาญด้านงานคุ้มครองฯ ให้มีเพิ่มมากขึ้น - ขอสนับสนุนวิทยากรจาก สสจ. / สสอ. - เทศบาลตรวจสอบแผนระวังเบื้องต้นในพื้นที่ กรณีพบปัญหาส่งเรื่องต่อให้ สสอ. รพช. หรือ สสจ. ช่วยดำเนินการ

ตารางที่ 7 แสดงผลตามภารกิจที่ 4 ดำเนินการ/ร่วมดำเนินการ ตรวจสอบควบคุมกำกับผลิตภัณฑ์สุขภาพฯ

แหล่งงบประมาณ	งบบุคคิของท้องถิ่น
กิจกรรม/ช่องทาง	<ul style="list-style-type: none"> - ชื้อชุดทดสอบตรวจสอบผลิตภัณฑ์สุขภาพ - ตรวจสอบเฝ้าระวังการโฆษณา เรื่องร้องเรียน - ตรวจสอบที่ผลิตร่วมกับ สสจ./โรงพยาบาล (รพ.) - ตรวจสอบสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพ และร้านชำ (ร่วมกับ สสจ.) - มีการมอบป้ายตลาดสดนำซื้อ ส่งผลข้อมูลกลับให้กับผู้ประกอบการร้านค้า
ปัญหาอุปสรรคที่พบ	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจการเลือกซื้อสินค้า - ชุดทดสอบเบื้องต้นมีราคาแพง ขาดงบประมาณในการส่งตรวจวิเคราะห์ - ขาดความรู้ในการดำเนินงาน คบส. และข้อกฎหมาย - ขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินงาน พบรถเร่ขายของผิดกฎหมายในชุมชน
ข้อเสนอแนะ	<p><u>ส่วนกลาง</u> ควรเพิ่มช่องทางเข้าถึงสื่อแก่ผู้บริโภค</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มการสร้างเครือข่ายให้มากขึ้น เช่น อสม. -จัดทำคู่มือให้อปท. <p><u>ส่วนกลาง/สสจ.</u> ควรสนับสนุนชุดทดสอบเบื้องต้น มีฐานข้อมูลสถานประกอบการให้พื้นที่ ควรมีการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากร</p>

อภิปรายผล

การคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพเป็นเรื่องที่สำคัญและใกล้ตัวผู้บริโภค ราชการส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิด และเข้าใจสถานการณ์ในพื้นที่ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ทันเวลา หรือทันต่อความต้องการของประชาชน ผู้วิจัยเห็นว่างานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพเป็นงานหนึ่งที่หากราชการท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ดี ทันเวลา จะทำให้ประชาชนได้รับการคุ้มครอง ปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการวิจัยเนื่องจากการดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลและกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ โดยกลุ่มประชากรเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ. 2522 (กทม. เมืองพัทยา และเทศบาลทั้งหมด) ทำให้ได้ทราบสถานการณ์การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาที่มีการตอบกลับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกประเภท ทุกขนาด ดังนั้นการสนับสนุนการดำเนินงานและให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกประเภท ทุกขนาดจึงเป็นเรื่องที่จำเป็น โดยการสนับสนุนการดำเนินการจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาครัฐในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งตรงกับ

ปัจจัยที่นักบริหารต้องให้ความสนใจ (4m) โดยการมีงบประมาณของหน่วยงาน การมีผลงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ แต่การที่จะสนับสนุนการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพที่สำคัญที่สุดไม่ใช่งบประมาณของหน่วยงานเนื่องจากมีแหล่งงบประมาณอื่นในพื้นที่ แต่กลับเป็นเรื่องของนโยบายการกำหนดเป็นภารกิจในกฎหมาย รวมถึงการมีบุคลากรที่รับผิดชอบการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพพร้อมด้วย

การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในทุกภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องการการสนับสนุนการดำเนินงานจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาครัฐในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่อาจต่างจากแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านสุขภาพ ศุภชัย ศรีสุชาติ และคณะฯ (2556) ในเรื่องการสื่อสารและบูรณาการความร่วมมือระหว่างส่วนภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งยังมีการทับซ้อนของภารกิจหน้าที่ระหว่างราชการส่วนกลางและราชการส่วนท้องถิ่น ที่ต่างมีภารกิจที่ต้องดำเนินงานใกล้เคียงหรือเหมือนกันทั้งในเชิงพื้นที่ แผนงาน งบประมาณ และเป้าหมายในการให้บริการ ทั้งนี้พบว่า การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้เองหรือร่วมดำเนินการกับภาครัฐในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคด้วยได้ แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ภาคีรัฐส่วนกลางและส่วนภูมิภาคต้องประสานและสนับสนุนการดำเนินงานทุกภารกิจในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด

ทั้งเรื่องข้อมูล ความรู้ รวมทั้งการร่วมเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการ เป็นต้น

ทั้งนี้แม้ว่าทางสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จะให้ความสำคัญและสนับสนุนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาโดยตลอด แต่ควรให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกขนาดประเภท เพิ่มขึ้นโดยมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางทั้งภายในและภายนอกกระทรวงสาธารณสุข เช่น สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจ เป็นต้น เพื่อช่วยผลักดันและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยภาพรวม อีกทั้งประสานสนับสนุนสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่ออบรม เป็นพี่เลี้ยงแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ต่อไป

สรุปผล

กรณีการศึกษาวิจัย สํารวจสถานการณ์พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพมีการตอบกลับ (Self Report) จำนวน 823 แห่ง ร้อยละของเทศบาลทุกขนาดที่ตอบกลับมากกว่าร้อยละ 30 เทศบาลที่ตอบกลับมากที่สุดคือเทศบาลนครตอบกลับ คิดเป็นร้อยละ 60 ของเทศบาลนครทั้งหมด โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการดำเนินงาน ทั้ง 4 ภารกิจตามที่ได้รับการกระจายอำนาจจากอย. โดยเฉพาะการผลิตสื่อแผ่นพับและการประชาสัมพันธ์ มีกิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ และมีการตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่าย มีการส่งต่อข้อมูลให้หน่วยงานอื่นๆ หากตรวจสอบพบว่าการกระทำผิด แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการดำเนินคดี การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลหน่วยงานที่มีผลต่อ

1. การผลิตสื่อและประชาสัมพันธ์พบว่า นโยบายของผู้บริหารในด้านการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพและการมีส่วนร่วมที่รับผิดชอบการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพมีความสัมพันธ์กับการผลิตสื่อและประชาสัมพันธ์ในทุกด้าน ในส่วนงบประมาณของหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับการผลิตมัลติมีเดีย หรือสื่อทางอินเทอร์เน็ต และมีการใช้สื่อจากหน่วยงาน

ภายนอกด้วยจึงไม่ต้องใช้งบประมาณของหน่วยงาน

2. กิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภค พบว่า นโยบายของผู้บริหารในด้านการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพและการมีส่วนร่วมที่รับผิดชอบการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภคในทุกด้าน ในส่วนงบประมาณของหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับการให้ความรู้แก่ผู้บริโภค เท่านั้น

3. กิจกรรมการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพพบว่า นโยบายของผู้บริหารในด้านการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพและการมีส่วนร่วมที่รับผิดชอบการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพมีความสัมพันธ์กับการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในทุกด้าน ในส่วนงบประมาณของหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับการสร้างหรือสนับสนุนการดำเนินงานของ สสจ./อย. และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ

4. กิจกรรมการตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่ายพบว่า นโยบายของผู้บริหารในด้านการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพและการมีส่วนร่วมที่รับผิดชอบการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพมีความสัมพันธ์กับการตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่ายในทุกด้าน ในส่วนงบประมาณของหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับการตรวจสอบฉลากผลิตภัณฑ์ คุณภาพ การดำเนินคดี การส่งต่อหน่วยงานอื่นของรัฐเพื่อดำเนินคดีต่อไป รวมทั้งการส่งต่อข้อมูลเตือนภัยให้แก่หน่วยงานอื่น และผู้ประกอบการ **กรณีการศึกษาเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม** พบว่า

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจาก อย. ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานทั้ง 4 ภารกิจ แม้ว่าเทศบาลตำบลหลายแห่ง จะมีจำนวนงบประมาณของหน่วยงานบุคลากร ไม่มากเท่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ แต่บุคลากรที่รับผิดชอบการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพเคยมีประสบการณ์ทำงานจาก รพสต. หรือสถานอนามัยมาแล้ว จึงนำเสนอการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพแก่ผู้บริหารเพื่อกำหนดเป็นนโยบายในการดำเนินงานที่สำคัญและสามารถดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจ ทั้ง 4 ภารกิจได้เป็นอย่างดี

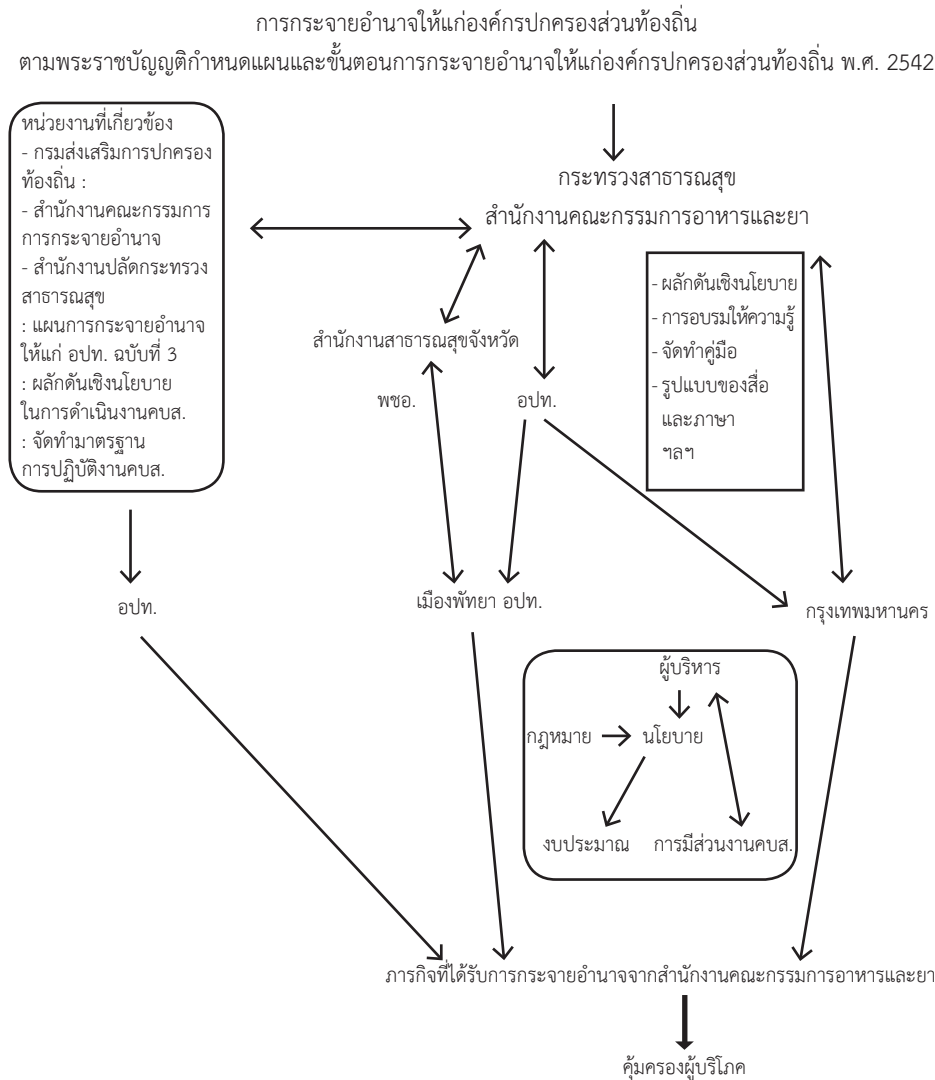
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจ

จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจดังกล่าว โดยการมีงบประมาณของหน่วยงาน การมีส่วนงานที่รับผิดชอบการดำเนินงาน คຸ້ມຄອງผู้บริโກດด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ นอกจากนี้ที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการดำเนินงานคือเรื่องนโยบายของผู้บริหารในด้านการคຸ້ມຄອງผู้บริโກດด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพรวมถึง การกำหนดให้งานคຸ້ມຄອງผู้บริโກດด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพเป็นภารกิจของท้องถิ่นทุกขนาดทุกแห่งให้ระบุไว้ในกฎหมาย โดยควรกำหนดภารกิจ การกระจายอำนาจไว้ในแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) ด้วย สำหรับงบประมาณของหน่วยงาน พบว่านอกจากงบประมาณของหน่วยงานแล้ว หากมี/เป็นนโยบายของผู้บริหารหรือเป็นภาระงานที่บุคลากรที่รับผิดชอบการดำเนินงานคຸ້ມຄອງผู้บริโກດด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ เห็นว่ามีความสำคัญแล้ว พบว่ายังมีงบจากแหล่งอื่นๆ

ได้แก่ งบกองทุนหลักประกันสุขภาพ งบสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และงบสนับสนุนจากนายกเทศมนตรี โดยเฉพาะในภารกิจที่ ๓ การสร้างและขยายเครือข่าย นอกจากนี้ยังพบว่ามีกิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ เช่นการจัดอบรมให้ความรู้ทางวิชาการแก่ผู้ประกอบการ เช่น ตลาด/ร้านค้า/แผงลอย/ร้านอาหาร เป็นต้น

จากการวิจัยฉบับนี้ทำให้ทราบสถานการณ์และความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ดังกล่าวในข้างต้น ทำให้ได้แนวทางในการดำเนินการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ที่มา: จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย (ฉลป), 2561

ภาพที่ 1 แนวทางในการดำเนินการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินงานวิจัยพบว่า

กระทรวงสาธารณสุข ควรกำหนดเป็นนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ให้ราชการส่วนภูมิภาคดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพตามภารกิจที่ได้รับภารกิจกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เพื่อเป็นเครือข่ายในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในพื้นที่ทันสมัยและทันต่อการแก้ปัญหาของผู้บริโภค

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ควร

(1) การกำหนดให้งานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพเป็นภารกิจของท้องถิ่นทุกขนาด ทุกแห่ง ระบุในกฎหมาย โดยการกำหนดภารกิจกระจายอำนาจในแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) เนื่องจากเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วน ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้ประสานสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจ และได้รับมอบหมายให้นำ (ร่าง) แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอย.เข้าไปประชุมคณะอนุกรรมการเพื่อทบทวนและจัดทำร่างแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฉบับที่ 3 ครั้งที่ 1/2561 ในวันที่ 23 พฤษภาคม 2561 ณ สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพมหานคร ด้วยแล้ว

(2) การอบรมให้ความรู้การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจัดอบรมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำร่อง เพื่อเป็นครู (ก.) และช่วยผลักดันในการจัดอบรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในแต่ละจังหวัดต่อไป

(3) การจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดทำช่องทางสื่อสารระหว่าง อย./สสจ.และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่น Line Group

(4) ส่งเสริมและสนับสนุนในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพตามภารกิจที่ได้รับภารกิจกระจายอำนาจในทุกภารกิจ โดยเฉพาะในภารกิจที่ 4 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการหรือร่วมดำเนินการตรวจสอบ ควบคุม กำกับ ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ณ สถานที่จำหน่ายรวมทั้งการดำเนินคดีเมื่อพบการกระทำผิดและการรายงานผลการดำเนินงานตามภารกิจต่างๆ

(5) มีการประสานกับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ในการผลักดันเชิงนโยบายการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น

(6) มีการประสานกับสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขตามภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในการขับเคลื่อนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ เช่น ในคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) เป็นต้น

(7) มีการพัฒนารูปแบบของสื่อให้ทันสมัยผลิตเป็นภาษาต่างๆ เพิ่มเติม และประชาสัมพันธ์ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับทราบช่องทางในการเข้าถึงสื่อเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในพื้นที่

(8) มีการสนับสนุนหรือผลักดันเชิงนโยบายร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพื่อพัฒนาการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

- การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

- การศึกษารูปแบบในการติดตาม กำกับผลการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากหลายบุคคล และหลายหน่วยงาน ขอขอบคุณ นายแพทย์ธเรศ กรัษนัยรวิวงศ์ นายแพทย์พูลลาภ ฉันทวิจิตรวงศ์ นายสมใจ สุตันตยาวลี ที่ได้ให้การสนับสนุนการศึกษาค้นคว้า และขอบคุณทีมงานน้องๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ กองส่งเสริมงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นทุกท่าน ที่มีส่วนเอื้อให้การศึกษาค้นคว้าดำเนินการได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้อย่างดีเยี่ยมและสุดท้ายนี้ขอขอบคุณกลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกๆ ท่าน

เอกสารอ้างอิง

Dejsub.T. (2007). Management of Thai Win Subdistrict Administrative Organization Thung Saliam District Sukhothai Province According to the principles of good governance. Master of Public Administration, Uttaradit Urban and Rural Development Administration: Uttaradit Rajabhat University.

Hong Thong Kha, P. (1983). Thai local government. Type 2. Bangkok : Thai Wattana Panich.
<https://docs.google.com/filed/0B0QqZeoMeRdmUTBmTGJ1NVVxczA/edit>

Ministry of Public Health. Notification of the Ministry of Public Health (No. 300) Re: Appointment of Competent Officials Operating under the Food Act BE 2522. The Government Gazette; 2006. Book 123, Special Episode 98.

Ministry of Public Health. Notification of the Ministry of Public Health (No. 385) Re: Appointment of Competent Officials Operating according to the Food Act BE 2522. The Government Gazette; 2560. Volume 134: Special Episodes 133, Page 58.

Office of the Council of State. (2016). The Act defines the plan and procedure for decentralization to local administrative organizations, 1999. Retrieved from <https://docs.google.com/filed/0B0QqZeoMeRdmUTBmTGJ1NVVxczA/edit>.

Srisuchat et al. (2013). Project for evaluation of health decentralization plan for the local government. Faculty of Economics: Thammasat University. Retrieved from <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/3782>